

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Zahaja vsak štetek in valja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge tvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plaša na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Kato, Hekovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne poštnice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemaj do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije se poštnine proste.

Govor poslanca Roškarja v poslanski zbornici dne 30. nov. 1910.

(Po stenografskem zapisniku).

Visoka zbornica! Zdi se, da je nastalo vprašanje glede druginje, o katerem se razpravlja, mnogo bolj iz nekega obžalovanja vrednega razrednega boja, nego-li iz resnične bede mestnega in obrtnega prebivalstva. Protiagrarci ravnaajo z njim enostransko in bi bile posledice za vse avstrijsko prebivalstvo silno škodljive, če bi se uresničile vse te zahteve.

Nočem tajiti, da imamo sedaj druginjo. Druginjo živil je povzročila zadnja leta cela vrsta okolnosti.

Cudno je, da govorijo socialni demokrati tukaj v visoki zbornici skoro izključno le o druginji mesa in kruha. Ali so postala edino živila dražja? Se li niso vsi obrtni izdelki že mnogo prej primerno veliko bolj podražili?

Moral bi ponavljati, ako bi hotel vse natanko in podrobno izvajati. Gosp. poslanec dr. Damm je pred kratkim tako obširno in jasno s številkami dokazal, da se začena druginja pravzaprav šele na Dunaju. Ze iz tega se razvidi, da je občitanje, češ, da smo mi kmetje mesni oderuhi, neopravičeno.

Moja želja pa je, zastopati koristi onih, ki so me semkaj poslali in nekoliko opisati razmere na deželi, ki jih bržčas naši nasprotniki niti ne poznajo.

Mora se pač priznati, da je suša zadnjih dveh let napravila kmečkemu prebivalstvu marsikatero rano. Ni bilo lahko to prenesti, priskočila nam je sicer država nekoliko na pomoč, vendar je bila ta pomoč navadno že prepozna. Splošno nikakor ni bilo zadostna, da bi v resnici odvrnila druginjo, čez katero se danes vse pritožuje. Zadržuje, ako navedem, da je došla krma in slama v nekaterih krajih šele meseca maja in junija prihodnjega leta, ko je bila vendar paša že mnogo prej, da se ohrani živina. Kot nadaljni dokaz bi si dovolil navesti, da se je moralo v mojem volilnem okraju v enem odinem kraju v enem dnevu zaklati v sili 19 komadov živine. Meso se je sicer med ljudstvo razdelilo oziroma deloma prodalo, vendar ni prineslo to nobenega haska, ampak le škodljive posledice. Tudi skoro ne verjamem, da bi bilo mogoče tudi v bodoče tako poceni pridelovati, kakor se je svoj čas godilo. Takrat smo poceni pridelovali, ker smo bili vsled razmer k temu prisiljeni. Takrat smo prodajali živino met. stot za 40—45 K. Da živinorejec pri tem ne more izhajati, bom pozneje dokazal. Pri današnjih cenah se pridelovalni stroški ne pokrijejo. Pridelovalni stroški se se tudi vsled podražanja delavev povišali. To se je že pogosto povedalo v visoki zbornici. Vendar se zdi, da tega nihče noče upoštevati, da nimamo na deželi skoro nič več delavcev.

PODLISTEK.

Pečenka za uboge.

(Povest iz zgodovine mesta Kolina na Reni).

Veliko mesto Kolin ob Reni ima več far. Ena izmed njih je izročena v varstvo sv. Jakoba. Ob koncu 20. stoletja je bil v tej fari za župnika gosp. Eberhard, zelo pobožen in usmiljen duhovnik. Na nekó soboto leta 1188. je prišla kuharica tega gospoda v mesnico, da kupi mesa za nedeljo. Malo pred njo pa je bila v mesnici županova kuharica, in ko vidi lep kos telečje pečenke viseti na klinu, vprašala je, koliko bi celi kos veljal. Mesar jej pove ceno, pa kuharici se je zdelo nekoliko preveč, kajti cena je bila velikemu in lepemu kosu primerna. Da bi je gospa županova ne ozmerjala, češ, da je vzela prevelik kos, tekla je domov vprašat. Med tem pa je prišla župnikova kuharica in je tisti kos kupila. Komaj ta odide, pride županova kuharica nazaj, in sicer s poveljem, naj tisti kos kupi. Mesar pa jej reče: „Ni ga več, ravnokar ga je kupila in odnesla kuharica šentjakobskega župnika.“ Ko je kuharica doma to povedala, se je gospod župan močno razjezil, kajti bil je zelo napihnjen in prevzet, obenem pa tudi surov človek. „Kaj?“ je kričal, „pečenka, ki se zdi kolinskemu županu skoro predraga, kupi ta ubogi šentjakobski župnik, ki se bliži velikega svetnika in se dela, kakor bi skoro nič

V mnogih slučajih je posestnik, kmet, obenem tudi hlapec, njegova žena je dekla, in oba morata oskrbovati vse delo. Storit, kar storiti moreta, več kot je mogoče, pa nihče ne more storiti. Ako bi imela potrebno delavsko moč, bi bilo gospodarstvo boljše in bi se tudi več pridelalo. (Odobranje.) Rad bi tukaj pojasnil, kak je pravzaprav pri današnjih razmerah resničen zaslužek. Štajerska je dežela, ki je za živinorejo jako pripravna, in živinoreja je takorekoč najboljši vir, kjer moremo doseči najboljše dohodke. Vsled podražanja vsega, česar kmetovalec ne more utrpjeti, vsled okoliščine, da so se davki najmanj za 100 odstotkov proti onim v sedemdesetih letih povišali, mora kmet skrbeti, da vse te izdatke pokrije. Vprašal bi torej, koliko more pri današnjih ugodnih razmerah glede cen pri enem komadu živine na dan zaslužiti. Dovoljujem si navesti najugodnejši slučaj, kjer se da kaj doseči. Vzemimo, da se pita en par volov; v teku 4½ let postanejo lahko v najugodnejšem slučaju 15 meterskih stotov težki. To pa se že ne da več doseči z navadno krmo. Tukaj se morajo že rabiti močna krmila, ki se pa dobijo le z velikimi stroški. Ako smo v stanu danes take vole prodati na Štajerskem po 80 K za meterski stot, potem smo s tem seveda popolnoma zadovoljni. Ako se pa upošteva krma za 4½ leta, sledi iz tega, ker smo pač v stanu prodati te vole za 80 K meterski stot, torej za 1200 K, da imamo na dan 1 K dohodkov. Pri tem pa je všteto vse: navadna krma, močna krmila, trud in delo, stela, tudi izdatki pri hlevu. To je najugodnejši slučaj. Pri teh cenah se torej pitanje komaj izplača. Kako se naj pa izplača pri mnogo nižjih cenah, kakor so navadno? V največ slučajih — sam sem to izračunal — je komaj mogoče doseči na dan 25 do 30 vin. od enega komada živine.

Iz tega sledi, da je posestnik tisti, ki mora najceneje, ne najceneje, ki mora zastoj delati. Rad bi velenjene gospode od one strani, ki nas imajo za živinske in mesne oderuhe, vprašal, koliko bi stal en par volov, ako bi si računali mi isto dnevno plačo, ki se mora dajati v mestih delavcem? V mestih in posebno pri industriji menda ne bo delavca, ki bi delal pod 3 K na dan. Koliko bi stalo meso, ako bi bili delavci na deželi tako plačani? Gospoda moja! Ta preračun prepustim vam samim, dobro bi bilo, ako bi ga hoteli izvršiti. Prišli bi gotovo do drugega zaključka in bi rekli: Ne, kmet ni mesni oderuh. (Odobranje.)

Zelo pogosto, gospoda moja, se je tukaj poudarjalo, da, če bi enkrat cene padle, bi s tem ne bili oškodovani mali in srednji kmetje, ampak veleposestniki. Dovolim si vam dokazati nasprotno. Srednji posestniki pridelujejo največji del živil. To se razvidi iz naslednjega. Poslužujem se tukaj uradnih poročil, ki so gotovo resnična. Zadnje štetje se je vršilo leta 1902 v mesecu juniju in se je našelo 9.025.208

komadov goveje živine in 4.365.072 svinj. V resnici pa jih je gotovo več. Imel sem že večkrat priložnost, biti pri takih štetjih in sem jih že tudi sam vodil. Videl sem, da mnogo posestnikov nikakor ni bilo voljnih, naznaniti polno število živine, ker so imeli ne popolnoma neopravičen strah pred davčnim vijakom gosp. finančnega ministra. Bilo bi torej gotovo nekaj več.

Takrat so bili obrati po velikosti razdeljeni v 9 razredov, in iz tega sledi, da imajo posestniki do 1 hektarja zemljišča 418.454 komadov živine ali 4,5%; od 1 do 2 ha zemljišča 813.533 komadov ali 9,1%, od 2 do 5 ha zemljišča 1.975.503 komadov ali 21,8%, od 5 do 10 ha zemljišča 1.612.774 komadov ali 17,9%, od 10 do 20 ha zemljišča 1.726.258 komadov ali 19,1%, od 20 do 50 ha zemljišča 1.493.417 komadov ali 16,6%, od 50 do 100 ha zemljišča 301.713 komadov ali 3,4%.

Tukaj številke močno padajo; čez 100 ha zemljišča naprej naraščajo zopet nekoliko, a se ne dajo spraviti v nobeno razmerje z drugimi, kajti znašajo samo 679.536 komadov ali 7,5%.

Iz tega je pač razvidno, da zadene in mora zadeti vsako padanje cen na vsak način male in srednje posestnike.

Dovolil bi si tudi glede svinj navesti statistiko. Tukaj opazujemo skoro isto razmerje, kajti štele se je do 1 ha zemljišča 368.690 komadov ali 8,5%, od 1 do 2 ha zemljišča 445.146 komadov ali 10,2%, od 2 do 5 ha zemljišča 981.935 komadov ali 22,5%, od 5 do 10 ha zemljišča 808.701 komadov ali 18,5%, od 10 do 20 ha zemljišča 872.291 komadov ali 20%, od 20 do 50 ha zemljišča 674.273 komadov ali 15,4%, od 50 do 100 ha zemljišča 108.671 komadov ali 2,5%, nad 100 ha zemljišča 105.335 komadov ali 2,4%.

Iz tega pač sledi, da je pri živinoreji sploh isto razmerje. Ponavljam, da izreja mali in srednji kmečki stan največ živine in da je torej z vsakim padanjem cen najbolj prizadet.

Na kmečki stan, ki ima 2 do 50 ha zemljišča, pride 6.811.952 komadov goveje živine ali 75,4%. Na veleposestvo pa samo 10,9%. Pri svinjerji ostane razmerje skoro nespremenjeno, in sicer imajo kmetje 3 milijone 337 tisoč 200 komadov ali 76,4%, od tega najmanjše posestvo do 2 ha 18,7%, med tem ko odpade na veleposestvo samo 4,9%.

S tem je trditve, da bi bili pri padanju živinskih cen samo veleposestniki prizadeti, popolnoma ovržena in doprinešen dokaz, da redijo kmetje zelo pogosto živino pod lastnimi stroški.

Predbaciva se nam tudi, da nikakor nismo v stanu toliko pridelati, da bi se mogla pokriti domača potreba. Ugovarjam temu in se sklicujem na Nemčijo. Nemčija je vendar v mnogo večji meri industrialna država nego Avstrija. Kmečki stan je tam v manjšini in vendar pridelava mnogo več nego mi. Ali je tam zemljišče boljše obdelano? Ne verjamem. Jaz sem

ne jedel! Zdaj se je izdal hinavec! Kaj potrebuje on s svojo kuharico tako velik kos pečenke? Najbrž napravlja velike gostije, da celi dan žrejo in pijejo! Pa jaz mu bom potegnul krinko raz obraz; jutri opoldne grem tje in se povabim na južino; sem radoveden, kdo še pride, in kaj bomo jedli!“ Drugi dan opoldne je mogočni župan vzel res dva znanca seboj in šel z njima v šentjakobski farovž, ne da bi bil poprej gospodu župniku kaj naznanil o svojem prihodu. Župnik se ni malo začudil, ko se mu župan predstavi in reče: „Gospod župnik, danes sem se povabil k vam na južino, in dva prijatelja sem pripeljal seboj, da mi ne bo dolgčas.“ Župnik ni vedel, kaj to pomeni, pa bil je v zadregi, kajti v loncu ni bilo več, ko mesa in juhe za dve osebi, v drugi posodi pa nekaj prikuhe. Pa slednjič si misli: „Jaz bom vzel le malo juhe, kuharica pa naj si pozneje za se skuha kaj drugega, tako naj nepovabljeni vsiljenci pojedó najino južnico.“ V tem smislu je dal kuharici potrebne ukaze. Župnik reče gostom sest, in kuharica je prinesla na mizo skromno južino, juho s kruhom, potem meso in prikuho. Župnik je le nekaj malega pokusil, ostalo je vse razdelil med goste, ki niso ravno preveč dobili. Namesto vina je prišla steklenica mrzle vode. Ko so pojedli, izpije župnik čašo vode, vstane in začne moliti zahvalno molitev. Župan pa reče ves nevoljen: „Kaj boste mene za norca imeli? Ali je to vsa južina?“ Župnik reče: „Vsa. Pri meni ni nikoli drugega, ko juha, meso, prikuha in voda.“ — „Lažete!“ zavpije zdaj župan, „kje pa je tista pečenka, ki jo je včeraj

Vaša kuharica kupila, med tem ko se je celo moji kuharici zdela predraga?“ Župnik se je prestrašil nad to besedo, ker ni rad videl, da bi se njegova dobrotljivost razglasila. Vendar je bil svoji lastni časti dolžen, da se opraviči. Zato je rekel županu: „Ker ste že za pečenko zvedeli, moram vam tudi pokazati, kdo jo vživa!“ Nato je pečal župana in njegova dva spremljevalca v prostorno dvorano, kjer je sedelo pri dolgih mizi 12 sivolasih starčkov. Jedli so ravno tisto pečenko in se krepčali z dobrim vinom. Župnik pa reče županu: „Tukaj je 12 revnih ubožcev, ki čez teden trpijo revščino, le ob nedeljah in praznikih povabim jih jaz na južino, da se vsaj na Gospodove dni veselijo svojega življenja. Saj jaz za se malo potrebujem, zato pa vabim te uboge starčke v goste.“ Župan si celo gostijo nekoliko ogleda, naenkrat pa reče župniku: „Vi ste govorili o 12 revežih, jaz vidim pa 13 mož.“ Župnik in županova tovariša pa so jih videli le 12. Župan pa je vedno svojo trdil, tako, da je moral župnik vsakega s prstom pokazati in z imenom poklicati. Naenkrat reče župan: „Zdaj ste enega preskočili, ki je najlepši in najčastitljivejši med njimi ter ima tako mil in veličasten obraz! Zakaj tega ne zakličete po imenu?“ Župnik pa ga ni videl, in tudi županova tovariša ga nista videla. Med ljudstvom se je utrdila vera, in tudi v cerkvenih bukvalah je tako zapisano, da se je sam Gospod Jezus pridružil siromakom in se je pokazal prevzetnemu županu, naj bi tisti spoznal, da se pri župniku ni lepo in pravično obnašal.

mnenja, da so naše proizvajalne razmere celo ugodnejše; samo druge reči manjkajo. Na Nemškem je vlada, dobro vedoč, da je kmečki stan dober redilni stan, podpirala kmete ne le z zadostnimi redilnimi sredstvi, skrbeli je tudi za to, da se je tam pravočasno uvedlo kmečko združništvo, da se je lahko najboljše razvijalo, tako, da služi danes že splošnemu blagru. Ker pa dajo številke najboljši dokaz, se sklicujem na to, da pokrije Nemčija 94% lastne potrebe. (Čujte! Čujte!) Ker je pri nas kmečko prebivalstvo še vedno v večini, čeravno to nadštevilo z vsakim ljudskim štajem pada, bi bili pač še prej v stanu, popolnoma pokriti potrebo domačega trga. (Poslanec Povše kliče: Dejstvo je, da izvažamo za več milijonov!) Čisto gotovo! Kajpada bo to samo potem mogoče, ako ne bodo živinske cene bolj padle, kakor dovoljujejo razmere in bodo proizvajalni stroški še pokriti. Po takih cenah pa, kakor jih zahtevajo gospodje socialni demokratje, ali kakor so po poročilu gospoda socialnega demokrata Glöckla na Angleškem, kjer stane 1 kg govejega mesa samo 85 vin., avstrijski kmet mesa ne more dati. (Odobranje.) Na Angleškem se dobi meso od živine, ki zraste na paši in ostane čeli dan na prostem. Mi pa moramo živino najmanj šest mesecev krmiti v hlevu. Da postanejo s tem stroški za rejo mnogo večji, je pač samoumevno. Priznavam, da je znižanje cen mogoče. To bo kmalu samoodsebe nastopilo. Poznam razmere iz lastne skušnje. Čeravno nam je suša zadnji dve leti prizadela velike izgube, se bo stanje živine vendar povzdignilo, in lahko izjavim z vse gotovostjo, da bomo že prihodnje mesece postavili na trg veliko število pitane živine. Dobil sem slučajno iz Maribora poročilo o sejmu od zadnje sobote, ki pravi, da se je prignalo toliko svinj na trg, da jih ni bilo mogoče razprodati (Čujte! Čujte!) Ne bo dolgo trajalo, že v nekaterih mesecih bo doprinešen dokaz, da so se naše domače razmere zboljšale, posebno radi bogate klajne letine, ki smo jo imeli letos. Pomoč je mogoča, toda država bi morala čisto na drug način sodelovati, kakor je storila dosedaj. (Odobranje.) Gospodje socialni demokratje nam predbacivajo, da smo vtaknili v žep celih 6 milijonov in nismo mogli za to ničesar storiti. (Klic: Saj jih ju še nismo dobili.) Prvič jih še nismo dobili in drugič bi, če bi bili dobili 50 milijonov, ne mogli takoj odstraniti škodo, ki smo jo imeli zadnji dve leti. To je vendar izključeno. Gospodarim na svojem posestvu že 25 let, a dveh tako slabih let, kakor ste bili minoli, še nisem doživel, tako usodepolna suša ju je spreminjala.

Upanje je vendar, da se taka leta ne bodo pogosto ponovila. Tudi se je takoj izračunilo, koliko od teh šest milijonov odpade na en komad živine. Zdi se nam, da pride iz tega celih 34 ali 35 vin. Dozdeva se mi, da si gospodje, ki se morajo pečati s tem, kako bi se koristnostno uporabila ta svota, še niso čisto na jasnem glede tega. Na Štajerskem se premissljuje že od časa, ko se je ta pogodba napravila, toda izvršilo se dosedaj še ni nič. Ako čitamo, da je za druge stvari toliko skrbi, da se s plovstvenim družbam, ki naj bi se pečale s prekmorskim prevozom, že danes daje podpore in se jim: hoče dati celo jamstvo za slučaj, da bi te pošiljave ne bile trajne, potem pač moramo reči, ti zneski bi bili naloženi mnogo bolje v domačem kmetijstvu. (Glasno odobranje.)

Tudi na polju spopolnitve in pospeševanja združništva nam je ostala vlada še mnogo dolžna. Res ni to samo od nje odvisno, temelj za to se mora postaviti v ljudstvu. Toda brez primernih sredstev se to ne da tako lahko napraviti. Vsak začetek je težaven, in tembolj pri ljudstvu, ki že tako vsled raznih okolnosti nima skoro nobenih sredstev.

Potem je tudi potrebno primerno nadaljno izobraževanje kmečkega stanu. Z obžalovanjem moram reči, da je kmet v tem oziru najbolj zanemarjen. Malo število kmetijskih šol nikakor ne more zadosti doseči. Tudi postanejo le nekateri, ki so se izobrazili v kmetijskih šolah, zopet kmetje, večina si izvoli drug poklic, kjer ima boljše življenje, kakor v kmečkem stanu. Če v ljudski šoli naj bi se postavil temelj, na katerem se lahko potem kmet nadalje izobražuje, da se ljudstvo potem bolj drži domače grude. (Glasno odobranje.)

Rad bi čisto kratko tudi omenil uradniško vprašanje. Najprej se je poskrbelo za povišanje plač, ki se je deloma že izvršilo, in bojim se, da se bodo v kratkem z uvedbo nove službene pragmatike tudi plače še bolj zvišale. Nikomur nisem nevošljiv, privoščim to gg. uradnikom popolnoma. A da pride to sedaj kar tako naenkrat, da gospodje nikakor ne morejo izhajati, se mi vendar zdi nekoliko preveč čudno.

Uvoz mesa v taki množini, da se mora delati s tem domači živinoreji škoda, se mi ne zdi upravičen. Ako se dopusti uvoz letnih 33 milijonov kg — in ta vsota se zdi gg. socialnim demokratom še premajhna — vprašam vas, velececenjeni gospodje, ali bo imelo to kak upliv na naše proizvodstvo ali ne? Imelo bo tak upliv, da bo pri nas živinoreja nemogoča, kajti dandanes se zahteva od kmeta mnogo preveč, kakor da bi bil v stanu za dolgo časa zopet zastoj proizvajati. To bo sploh nemogoče.

Velececenjeni gospodje! Ze prej sem rekel: vlada je mnogo kriva. Ponavljam to in dokažem to s tem, da je res že tako daleč prišlo, da nimamo niti poljedelskega ministra. Nikakor nečem s tem zadeti vodje poljedelskega ministrstva, ne, moje visoko spoštovanje pred njegovo osebo. Vem tudi visoko ceniti njegove izborne moči, vendar mislim, da bi bil že skrajni čas, da bi imeli danes na tem mestu poljedelskega ministra, ki bi imel cel pogled v kmetijstvo, bi lahko prosto odločeval in imel tudi močno ozadje, da bi va-

roval naše koristi. Žalibog tega nimamo in navadno govorijo drugi ministri, kakor n. pr. trgovinski minister, v imenu poljedelskega ministrstva.

Pa tudi proračun za leto 1910 dokazuje, da vlada nikakor ne namerava resnostno storiti za kmetijstvo to, kar bi bilo potrebno, da bi povzdignila našo proizvajalno moč, ki bi mogla zadostiti vsem našim terjatvam. Zato se nam pa nalagajo vedno nova bremena. Gospod finančni minister je vendar izjavil v svojem govoru, da, čeravno nove davčne predloge niso bile vložene istočasno s toletnim proračunom, se jim nikakor ne odreče. Pridejo torej pozneje. Mi vsi pa se spominjamo, da se je hotelo v lanskem proračunu čisto brezobzirno najbolj zopet proizvajalne stanove osrečiti z novimi davki.

Menite li, gospodje, da ni zunaj na deželi nobene bede? Ne verjamem skoro, da bi se dala mestna ali industrijalna beda primerjati z bedo na deželi. Popolnoma sem prepričan: ako bi se odvedlo industrijalne delavce ven na deželo, bi se jim odkazala tam tista stanovanja, kakor jih ima revno kmečko ljudstvo, in bi se jim dala taka hrana, kakoršno zavživajo pridni kmečki delavci, ki so pogosto celo zimo brez kruha, potem bi mestni delavci tam najbrž ne vzdržali dolgo, ampak bi jo takoj odkurili nazaj. Dokaz za to je že davno doprinešen in obstoji v tem, da je beg z dežele tak, da hujši že sploh ne more biti. Tje se pač nihče neče siliti, kjer mu gre slabše. Kajpada gre vsak tje kaj, kjer ima upati boljše usodo.

Že v začetku svojega govora sem rekel, da bi, če bi se posrečilo vse to izvršiti, kar zahtevajo gg. socialni demokratje, potem bi bilo ne le uničeno naše kmetijstvo, temveč po njem tudi vsi drugi stanovi. Nočejo uvideti, da ima industrija ravno v kmečkem prebivalstvu najboljše odjemalce, in sicer v domačem kmečkem prebivalstvu; to so njeni najboljši konzumenti (zavživalci). Nič ni ljudem predrago, samo meso in kruh. Meso se vendar dobi še za 2 K kilogram. 1 kg podpiata stane 4 K, surovina k temu stane pa samo 1 K. Na ta način, menim, pač industriji ne more iti pri tem preslabo.

Gospoda moja! Ena porcija govejega mesa s prikuho stane tukaj na Dunaju 60 do 64 vin. (Klic: Kje?) Da, mnogo je takih gostiln: jaz obedujem vsak dan po tej ceni v pošteni gostilni — to je mnogo predrago, se govori. A ena čašica črne kave stane 60 vin. Vprašal bi vas: V čem pa je več redilnih snovi, v eni porciji dobrega govejega mesa, ali pa v eni čašici črne kave. Toda za take razločke se nihče ne briga. Danes je postal običaj, da se kmeta bije, ga stiska, se ga hoče uničiti. Kar bo potem sledilo, za to se tudi nihče ne briga. Čuditi pa se moramo pred vsem, da se dobije kmečki zastopniki, ki — ne bi se rad popolnoma tako izrazil, kakor mi je na srcu — ki pa na tako nečuden način grede isto pot z gospodi socialnimi demokrati in bodo z njimi glasovali za uvoz mesa. Rad bi vedel, kateri kmečki zastopnik je v stanu z mirno vestjo to storiti. (Medklici.)

Med drugimi je n. pr. kmečki zastopnik g. pl. Pantz menil, da na deželi zunaj ni nobene živine več, da so hlevi prazni; ne manjka le pitane, temveč tudi plemenske živine. Če smo že tako daleč, potem rajše kar zaprimo. Če res ni ničesar več, potem kmetje nimajo nič več tukaj iskati. Zadnji ostanek delavcev, ki je še, gre kar k industriji in v mesta. Mi kmetje pa pograbimo svoje stvari skupaj in se izselimo. Ne verjamem skoro, da bi se nas v kak drugi državi hujše stiskalo, kakor v Avstriji. Eden izmed gospodov socialnih demokratov se je izjavil, Evropa, posebno Avstrija bo postala popolnoma industrijalna, mi ne rabimo več poljedelstva. Vprašal bi vas pa: Ali boste potem od železa in jekla živeli? (Jako dobro!) Čudim se, da se tukaj ne moremo med seboj zediniti, tembolj, ker nikakor ne morem priznati, da bi kmetijstvo na kakšen koli način škodovalo industriji ali mestom. Pač pa se dogaja nasprotno. Dežela je, ki mora največ storiti, da pospešuje napredek drugih stanov. (Priznanje. — Poslanec Beer: To smo že stokrat slišali!) In vendar tega ne verjamete. (Veselos.)

Hitim h koncu in rečem le še: Opustimo ta prepir, lotimo se raje druge gospodarske politike. Skušajmo se zediniti. Danes ni še vse izgubljeno. Mi moremo razmere v Avstriji na tak način urediti, da se lahko vse ljudstvo osreči. Ne tirajmo tako daleč, da storimo vse to, kar napravi kmetijstvo nemogoče.

Gospoda moja! Navedle so se danes že tako z dokazi podprte številke, da mislim, da mi ni treba se z njimi še dalje pečati; a tudi jaz sem dokazal, da se godi mestnemu in industrijalnemu prebivalstvu še vedno boljše, nego kmečkemu.

Povzemite iz tega nauk: enaka pravica za vse. Medsebojna ljubezen naj zopet oživi, potem bodo nastale zdrave razmere in vsi bodemo imeli dovolj za življenje. (Glasno pritrdjevanje in odobranje.)

Državni zbor.

V razpravo o draginji živil je posegel v imenu Slovenskega kluba načelnik S. K. Z., državni in deželni poslanec Roškarr. Njegovo stališče bo gotovo zadovoljilo naše kmečko prebivalstvo. Govor prinašamo na uvodnem mestu. Opomnimo le še, da je imel govornik mnogo poslušalcev, tudi iz socialdemokratskih krogov, ki se mu niso upali ugovarjati, in kadar so mu, dobili so točen in občutljiv odgovor. Poslanci Slovenskega kluba so tudi v smislu Roškarrjevega govora glasovali. Toda ker so nekateri kmečki poslanci iz nemških strank zapustili svoje kmečke tovariše in glasovali z zastopniki mest in fabriških delavcev, je bila, četudi z nezadostno večino, sprejeta resolucija, da se sme uvažati argentinsko meso, dokler bo za u-

važanje potreba. To je hud udarec, ampak krivi so ga pred vsem omi nemški kmetje, ki si volijo nezanesljive poslance. Slovenski poslanci so bili na svojem mestu in storili svojo dolžnost.

Sprejele so se sicer istočasno tudi marsikatero resolucije, ki pozivajo vlado, da skrbi za povzdigo domače živinoreje, toda bati se je, da bo sedanja vlada, ki je kmetom in Slovanom neprijazna, kmalu pozabila na te resolucije in jih ne bo hotela izvršiti. Zato pa je dolžnost vsakega slovenskega poslanca, da nastopa ostro proti sedanji vladi, ne pa se ji laska in ji pomaga, kakor to storijo nekateri poslanci, ki pa hvala Bogu niso več na programu Slovenske kmečke zveze.

Ko se je končala draginjska razprava, začelo se je prvo čitanje začasnega proračuna. V imenu Sl. kluba je govoril novoizvoljeni poslanec dr. Verstovšek ter izjavil, da slovenski poslanci ne morejo in ne bodo glasovali za sedanjo vlado.

To svoje stališče je utemeljil dr. Verstovšek v daljšem govoru. Kazal je na dejstvo, da vlada nima za Slovence druge skrbi, nego da jim v urade in šole pošilja Nemce. To je vsa vladina skrb za nas! Povsod nas prezira in zanemarija, nikjer ne čutimo njene roke in njene podpore. Kar smo postali Slovenci, to smo postali iz lastne moči!

Ko je našteval govornik krivice in preziranja, so začeli navzoči nemški poslanci kar besneti. Posebno sta se odlikovala Malik in Markhl. Krepko sta jih zavračala dr. Benkovič in dr. Korošec. Prišlo je večkrat do burnih prizorov. Ko je hotel Malik žaliti naše slovensko ljudstvo in zakričal: „Nikjer ni toliko morilcev kot v mariborskem okraju!“ odgovoril mu je dr. Korošec: „Ker tam Nemci širijo s šnopsom svojo omiko.“

Govornik dr. Verstovšek je žel od slovenskih in slovenskih poslancev veliko odobranje za svoja izvajanja, in splošno se je glasila sodba, da si je Slov. klub pridobil z dr. Verstovšekom zopet izborna moč. Sploh pa stoji Slovenski klub v poslanskih krogih v osredju zanimanja, odkar je narastel na 22 članov, in vsa pisava, da je njegov voditelj dr. Šusteršič izgubil zadnji čas vpliv v zbornici, je le zlobna izmišljotina naših slovenskih liberalnih poslancev. Nasprotno je res, kajti dr. Šusteršič se vedno bolj smatra ne samo kot voditelj Slovencev, ampak vseh Jugoslovancev.

Ko bo končana razprava o začasnem proračunu, začne se razprava o podaljšanju predpravil avstro-ogrski banki, ki izdaja naše bankevece.

Dr. Verstovšek je vložil jako obširen in utemeljen predlog glede gornjegrajske železnice. Predlog se je na prošnji vlagatelja takoj odkazal železniškemu odseku; naši poslanci se trudijo, da bi prišel predlog v tem odseku še ta mesec v razpravo.

Politični ogled.

Mala politična naznanila.

Dne 2. decembra: V seji državnozbornskega Slovenskega kluba je bil v sredo izvoljen dr. Šusteršič za klubovega načelnika, dr. Dulibič, dr. Korošec in Povše za načelnikove namestnike. V parlamentarno komisijo so bili poleg imenovanih izvoljeni poslanci Grafenauer, dr. Krek, dr. Gregorčič in Ivanšević. — V ogrskem državnem zboru so bili večeraj ogrski poslanci zelo razburjeni, ker je hrvatski posl. Vinkovič govoril samo v hrvaškem jeziku. Ministrski predsednik grof Khuen je izjavil, da je povsem nedvomno, da je imel poslanec Vinkovič pravico, posluševati se hrvaškega jezika tudi v ogrskem državnem zboru. Pač pa bi bilo praktičneje, ako bi se bil poslužil Vinkovič madjarskega jezika, ker bi ga po njegovem mnenju potem vsi poslanci razumeli. — V Bosni se utegnejo katoliški Hrvatje združiti, ker je odstopil dosedanjí predsednik „Zajednice“, Mandić, ki velja za liberalca.

Dne 3. decembra: Dunajskim češko-nemškim spravnim pogajanjem bo po vesteh „Nar. Listov“ predsedoval sam ministrski predsednik baron Bienenroth. Posvetovanja bodo sklicana tudi v Prago, in sicer že sredi tega meseca. — Srbska skupščina je dne 30. m. m. vsprejela v prvem čitanju avstro-ogrsko-srbsko trgovinsko pogodbo. — Med srbsko vlado in Vatikanom se vrše pogajanja radi obiska kralja Petra pri Vatikanu. S tem bi bila zopet vpostavljena zveza med Srbijo in Vatikanom, ki je bila pretrgana od smrti kralja Aleksandra. Kralj Peter bo odpotoval sredi januarja v Rim, ker je upanje, da bo prestolonaslednik do takrat že toliko okreval, da bo lahko zastopal kralja v vladnih poslih.

Dne 4. decembra: Obresti državnih dolgog znašajo 419,757.539 kron. Vsak prebivalec tostranske državne polovice mora plačati samo za obresti državnih dolgog 14 K na leto! V račun so všteti tudi dojenčki! — V Poznanju na pruskem Poljskem so pri občinskih volitvah dne 22. m. m. zmagali Poljaki. V tretjem razredu so prodrli vsi poljski kandidati. Poljaki so iztrgali Nemcem dva okraja — Na Portugalskem so se začeli vojaški puntati. Kakor se vidi, je spravila revolucija portugalsko državo iz dežja pod kap. Bati se je druge, še hujše revolucije.

Dne 5. decembra: Hrvatski sabor se je danes zopet sestal. — V Turčiji so smrtno obsodbe na dnevnem redu. V Monastiru so ustrelili 7 arnavtskih upornikov, ki so umorili školskega nadzornika Jo-